

# ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΡΓΑ & ΙΔΕΕΣ

## ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

# ΦΟΡΟΣ ΤΙΜΗΣ

ΣΕ ΜΙΑ ΕΠΟΧΗ ΠΟΥ Η ΕΛΛΑΔΑ ΜΟΝΟ ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ ΔΕΧΕΤΑΙ, Ο ΔΙΕΘΝΩΣ ΚΑΤΑΞΙΩΜΕΝΟΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟΣ SEAN SCULLY ΤΗΝ ΤΙΜΑ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥ. ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΦΑΙΗ ΚΟΡΟΞΕΝΙΔΗ

**Η** σημερινή ελληνική πραγματικότητα μπορεί να έχει χάσει τις ισορροπίες της, τον προσανατολισμό και την αίσθηση του μέτρου, όμως μια χώρα δεν κρίνεται μόνο από το παρόν της αλλά από την πορεία της στο χρόνο, την ιστορία και τις ρίζες της. Την ανακούφιση αυτής της μακροσκοπικής, «φιλοσοφημένης» ματιάς απέναντι στο «τώρα» προκαλεί η έκθεση «Δωρικός Ρυθμός» του καταξιωμένου Ιρλανδοαμερικανού καλλιτέχνη Sean Scully, που γίνεται στο μουσείο Μπενάκη και η οποία παρουσιάζει για πρώτη φορά ως ενότητα τους λεγόμενους «Δωρικούς» πίνακες του καλλιτέχνη. Μεσσή, λητή και υποβλητική, η έκθεση –πυρήνας της οποίας είναι οι έξι μεγάλων διαστάσεων «Δωρικοί» πίνακες που έγιναν από το 2008 ως σήμερα– μοιάζει ιδιαίτερα επίκαιρη. Μιλώντας στη *Vogue*, ο Sean Scully, που ήρθε στην Αθήνα για τα εγκαίνια της έκθεσης μαζί με την Ελβετίδα ζωγράφο σύζυγό του και τον τριών ετών γιο του, ήταν σαφής: «Η έκθεση είναι ένας φόρος τιμής στην Ελλάδα, σε όλες εκείνες τις αξίες που κατέκτησε και διέδωσε ο αρχαίος πολιτισμός της, τις διαχρονικές αξίες του ουμανισμού, του κλασικισμού, της τάξης και της δημοκρατίας... Σήμερα η Ελλάδα έχει βρεθεί στο στόχαστρο της κριτικής, όμως η χώρα αυτή είναι θεμελιώδης για την ταυτότητα της Ευρώπης, συναισθηματικά, ιστορικά».

Ο αρχαίος «δωρικός» ρυθμός είναι σύμφωνα με τον καλλιτέχνη η απόλυτη έκφραση αυτών των αξιών στην αρχιτεκτονική. Τα έργα του δεν τον αναπαριστούν, αλλά με γλώσσα την αφαίρεση τον υπαινίσσονται. «Η αρχαία ελληνική αρχιτεκτονική είναι η υλική υπόσταση της δημοκρατίας. Τα διαστήματα ανάμεσα στις κολώνες ενός ναού αφήνουν το φως να περάσει και εκφράζουν το δικαίωμα της ελευθερίας. Η απλότητα του δωρικού ρυθμού έχει μια ταπεινότητα που είναι καθουσιαστική αλλά πολύ δύσκολο να επιτευχθεί. Όταν η αρχιτεκτονική αυτή γίνεται περισσότερο μπαρόκ κερδίζει σε ορασιακή δύναμη αλλά χάνει την επαφή της με το "εοικότερο". Μ' ενδιέφερε ανέκαθεν η τέχνη που έχει ταπεινότητα, ας πούμε η πρώιμη αναγέννηση και όλα τα αποκορύφωμά της. Θα ήθελα τα έργα μου να έχουν ως γνώμονα το στοιχειώδες και την απλότητα του δωρικού ρυθμού». Αν και τα έργα είναι μνημειώδη, η τόσο σημαντική για την αρχαία ελληνική σκέψη αίσθηση του μέτρου κυριαρχεί, και οι μεγάλες διαστάσεις τους δεν δημιουργούν καμία αίσθηση υπερβολής.



Τίος διότι ο καλλιτέχνης είχε διαρκώς κατά νου την κλίμακα του ανθρώπινου σώματος, παρότι οι φαρδιές λωρίδες σε τόνους γκρι, μαύρου και άσπρου που απεικονίζονται σε κάθετες και οριζόντιες διατάξεις δε θυμίζουν σε τίποτα το ανθρώπινο σώμα. «Στα έργα μου προσπαθώ να επιτύχω την εντύπωση μιας τέλει ισορροπίας. Ταυτόχρονα, επιδιώκω την ένταση και την κίνηση. Θα ήθελα να κατευθύνουν το βλέμμα του θεατή σε κυκλική φορά. Κατά τη γνώμη μου τα έργα αυτά εκφράζουν πειθαρχία, διαπνέονται από ένα σύστημα, αλλά ταυτόχρονα εκφράζουν ποιητικότητα. Πιστεύω ότι συνδυάζουν το μνημειώδες και το δυνατό με το ρομαντικό. Θα ήθελα να έχουν μια μεγαλοπρέπεια, μια ευγενική αυστηρότητα που να τα διασώζει από το συναισθηματομισμό». Για να επιτευχθεί αυτό, ο Scully θεωρεί πλέον κατάλληλη γλώσσα την αφαίρεση. Ανοιμέρει, μάλιστα, το μνημειώδες και τον αμερικανικό αφηρημένο εξπρεσιονισμό ως καθοριστικές επιρροές στη δουλειά του. Ευδιάκριτα είναι και στοιχεία που παραπέμπουν στον Μάλεβιτς. Εξίσου σημαντική επιρροή είναι, όμως, και η ζωγραφική του Ρέμπραντ και του Γκόγια, κυρίως ως προς την απόδοση του μαύρου και του φωτός. Αυτή, μαζί με άλλες επιρροές από τους «κλασικούς» της δυτικής ζωγραφικής, ο Scully τη συνδυάζει σε μια δική του αφαίρεση. «Η αφαιρετική ζωγραφική είναι σαν τη μουσική χωρίς λόγια, ενώ η παραστατική είναι η μουσική με γλώσσα. Η μουσική χωρίς λόγια απλώς αναδεικνύει περισσότερο τον ήχο», τονίζει.

Ο παραλληλισμός με τη μουσική υποκρύπτει την αγάπη του γι' αυτήν. «Ζωγραφίζω πάντα με την συνοδεία μουσικής, με μια τεράστια γκάμα επιλογών που συμπεριλαμβάνει από Σούμπερτ και Μπραμς μέχρι Μάις Ντέιβις, Radiohead και Beatles». Στην περίπτωση όμως των «Δωρικών», ο Scully επέλεξε να μην ακούει μουσική την ώρα της δουλειάς. Κι αυτό, διότι θεώρησε ότι τα έργα αυτά ταίριαζαν με μια διαδικασία που να έχει στοιχεία «συγκέντρωσης, ταπεινοφροσύνης και αφοσίωσης». «Ξεκινούσα το κάθε έργο το πρωί και το ολοκλήρωνα το βράδυ, πράγμα δύσκολο να το φανταστεί κανείς όταν δει τις μεγάλες διαστάσεις. Δούλευα αδιάκοπα και μόνο με το φυσικό φως. Επιπλέον, τα έργα αυτά



«Η ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΙΝΑΙ ΣΑΝ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΛΟΠΑ, ΕΝΩ Η ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΗ ΕΙΝΑΙ Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΜΕ ΓΛΩΣΣΑ».

τα ζωγράφοι σ' ένα χώρο δίπλα από το στούντιο όπου συνήθως ζωγραφίζω. Όλες οι συνθήκες κάτω από τις οποίες έγιναν είναι ιδιαίτερες». Ενδιαφέρον είναι επίσης το γεγονός ότι ενώ η έμπνευση για τα έργα αυτά είναι οι αρχαιοελληνικοί ναοί –η ίδια η διαρρύθμιση της έκθεσης μάλιστα μιμείται με αφαιρετικό τρόπο την αρχιτεκτονική ενός ναού–, τα έργα έγιναν μακριά από οτιδήποτε παρέπεμπε στο μεσογειακό περιβάλλον: στο στούντιο που ο καλλιτέχνης διατηρεί στην εξοχή της Βαυαρίας, λίγο έξω από το Μόναχο.



Scully και η οικογένειά του μοιράζονται τον χρόνο τους ανάμεσα σ' αυτό τον τόπο, τη Βαρκελώνη και τη Νέα Υόρκη. Αναζητώντας συνεχώς το καινούργιο, δεν επέστρεψε για να ζήσει μόνιμα στη χώρα του, την Ιρλανδία. «Δε με ενδιαφέρει η επιστροφή στο οικείο. Η δουλειά μου είναι η αποστολή μου.

Εκεί που αισθάνομαι το σπίτι μου δεν είναι ένας συγκεκριμένος τόπος αλλά μια συνθήκη, εκείνη του διαλόγου, της ανταλλαγής απόψεων. Πιστεύω ότι οι άνθρωποι που επενδύουν τα πάντα σε έναν τόπο, σε μια θέση, είναι μονομερείς και επικίνδυνοι». Η περιέργεια για το «άλλο» τον οδήγησε σε διάφορα μέρη του κόσμου. Στη Σικελία ανακάλυψε πανέμορφους ελληνικούς ναούς, ενώ στην Ελλάδα –και ειδικότερα στη Θεσσαλονίκη– βρέθηκε για πρώτη φορά ως νεαρός καλλιτέχνης στα τέλη της δεκαετίας του '60. Από νωρίς γοητεύτηκε από τον Παρθενώνα. Στα

μέσα του '80 πήγε στη Σύμη και εμπνεύστηκε από τη λιτή αρχιτεκτονική του νησιού. Μια σειρά από υδατογραφίες που έγιναν εκεί εκθέτουν μάλιστα –μαζί με μια επιλογή άλλων έργων– στον προθάλαμο της κυρίας αίθουσας της έκθεσης, δίνοντας πιο τλαπά γεύση της δουλειάς του.

Παρότι φαίνεται ότι η τάξη και το μέτρο είναι οι αισθητικές αξίες που τον γοήτευσαν στην Ελλάδα, ο Scully μιλά και για τη γοητεία του χάους. «Με ελκύουν οι πόλεις που ζουν στο χάος, και η Αθήνα μοιάζει να είναι μια τέτοια. Παρά το χάος, όμως, οι κάτοικοί της είναι βαθιά πολιτισμένοι. Κι αυτό διότι έχουν επαφή με την ιστορία, ίσως ασυνείδητα, αλλά πάντως μια επαφή που είναι βαθιά ριζωμένη μέσα τους». Η έκθεση στο Μπενάκη αποτυπώνει τη σημασία αυτή που ο Sean Scully αποδίδει στο θεμελιώδες, στη διαφορικότητα και τις υψηλές αξίες που ενώνουν όλους τους πολιτισμούς. Με έμπνευση την Ελλάδα, εξιμνεί τον πολιτισμό της και αφιερώνεται σ' αυτόν.

\* Η έκθεση «Sean Scully. Διαρκής ρυθμός», που παρουσιάζεται στο κτήριο της Πειραιώς του μουσείου Μπενάκη (Πειραιώς 138, 210 3453111, [www.benaki.gr](http://www.benaki.gr)) ως τις 15 Ιουλίου, θα ταξιδέψει στην Ισπανία, την Ιρλανδία και τη Γαλλία. Η έκθεση έγινε με την οργάνωση της Ξένης Γερουσίας και με τη συμβολή των επιμελητών Oscar Humphries, Sally Radic, Ben Luke και Kelly Grovier. □

ΣΤΗΝ ΑΠΛΟΤΗΤΑ ΤΟ ΚΑΛΟΣ  
Ο SEAN SCULLY ΜΕ ΦΟΝΤΟ ΕΝΑ ΑΛΙΟ ΤΑ «ΣΩΡΙΚΑ» ΤΟΥ.